

1989, 19. března – Sdělení VONS č. 963 „Zásah proti Společenství přátel USA“ o domovních prohlídkách u aktivistů Společenství přátel USA a dalších osob v rámci trestního stíhání pro trestný čin pobuřování za vypracování a rozšiřování petice zaslané Federálnímu shromáždění ČSSR požadující propuštění politických vězňů, o zadržení Stanislava Devátého a domovní prohlídce u Petra Pospíchala pro údajné pokračování v trestné činnosti, v níž proti němu bylo vedeno trestní stíhání od r. 1987.¹

Dne 16. 3. 1989 provedla Státní bezpečnost nejméně jedenáct domovních prohlídek. Deset z nich bylo provedeno v rámci trestního stíhání, které zahájil vyšetřovatel StB v Brně ve věci trestného činu pobuřování podle § 100/1a, 3a tr. zákona, jehož se měl dopustit dosud neznámý pachatel vypracováním a rozšiřováním petice aktivistů SPUSA, kterou podepsalo 430 čs. občanů.² Petice, požadující propuštění politických vězňů, základní občanské svobody a demokratizaci společnosti, byla zaslána Federálnímu shromáždění dne 31. 12. 1988, za pravost podpisů ručil Stanislav Devátý.³ Tyto domovní prohlídky proběhly u:

Ing. Petra Bartoše, aktivisty SPUSA a signatáře Charty 77, bytem Padělky I/364, Gottwaldov;

Stanislava Devátého, aktivisty SPUSA, signatáře Charty 77 a člena VONS, Revoluční 1285, byt č. 312, Gottwaldov;

Hany Holcnerové, signatářky Charty 77, bytem Ježkova 7, Brno-Lesná;

Simony Hradílkové, aktivistky SPUSA a signatářky Charty 77, bytem Přízová⁴ 12, Brno;

Martina Kopeckého, aktivisty SPUSA, bytem Dukelská 99, Znojmo;

Ing. Bedřicha Koutného, aktivisty SPUSA a signatáře Charty 77, bytem K pasece, 727, Gottwaldov;

Miroslava Odložila, aktivisty SPUSA, bytem Trávníky 1162, Otrokovice;

Martina Pavelky, redaktora Revue 88, studenta fakulty všeobecného lékařství UJEP, bytem Vackova 3, Brno;
Milana Špičky, aktivisty SPUSA a signatáře Charty 77, bytem Zahradní čtvrť 674, Gottwaldov;
Miloše Voráče, Vlčnovská 16, Brno-Vinohrady.

Jedenáctá domovní prohlídka byla provedena u Petra Pospíchala, signatáře Charty 77, aktivisty Polsko-čs. solidarity a člena VONS, bytem Arbesova 6, Brno-Lesná. Byla zdůvodněna tím, že v rámci stíhání, jež je proti P. Pospíchalovi vedeno od r. 1987, byla jeho věc vrácena prokurátorem k došetření, přičemž bylo údajně zjištěno, že P. Pospíchal pokračuje v činnosti, za niž je stíhán, konkrétně soustřeďování, rozmnožování a rozšiřování Informací o Chartě 77 a Lidových novin.⁵

Usnesení o domovních prohlídkách vydali vyšetřovatelé StB mjr. JUDr. Jan Domínek a kpt. Minařík. Domovní prohlídky prováděli vyšetřovatelé KS StB z Brna spolu s příslušníky okresních správ StB, jmenovitě npor. JUDr. Jan Kovařík, kpt. JUDr. Jan Havelka, kpt. JUDr. Albert Domes, npor. Machač a kpt. JUDr. Kamil Topolář. U Martina Kopeckého trvala prohlídka čtrnáct a půl hodiny a byl při ní zabaven i elektrický psací stroj IBM s pamětí. Při všech prohlídkách byly zabaveny nezávislé časopisy a jiné publikace (např. u P. Pospíchala a H. Holcnerové velké množství polské literatury), videokazety, materiál sloužící k rozmnožování apod.

Inkriminovaná petice je pouhou záminkou k postihu několika nezávislých iniciativ. Především je postiženo Společenství přátel USA; v Brně a ve Znojmě však zasáhly domovní prohlídky také redakční okruh nového časopisu To a studentského časopisu Revue 88, jehož připravované číslo bylo rovněž zabaveno.

Stanislav Devátý byl k domovní prohlídce v Gottwaldově převezen z Prahy, kde byl 16. 3. zadržen příslušníky StB. Po domovní prohlídce byl odveden, a protože se po 48 hodinách nevrátil, lze se obávat, že byl obviněn a že mu hrozí vazba.⁶

Represe orgánů státní moci zasahuje další a další nezávislé iniciativy, děje se tak bez ohledu na závazky, které přijaly čs. ústavní

orgány, bez ohledu na mezinárodní solidaritu s pronásledovanými
čs. aktivisty a bez ohledu na tragické důsledky, které toto počínání
držitelů státní moci má pro celou společnost.

Informace o Chartě 77, r. 12, 1989, č. 6, s. 8.

POZNÁMKY

¹ K šikanování aktivistů SPUSA viz sdělení VONS č. 668, 768, 1016, 1035, 1072 a 1078, dokumenty č. 671, 771, 1020, 1039, 1076 a 1082.

² Starší prokurátor Krajské prokuratury v Praze JUDr. Pavel Indra uložil 1. 3. 1989 odboru vyšetřování StB Krajské správy SNB Brno zahájit trestní stíhání Stanislava Devátého pro trestný čin pobuřování podle § 100, odst. 1, písm. a), odst. 3, písm. a) tr. zák., jehož se měl spolu s dalšími osobami dopustit vyhotovením dopisu Federálnímu shromáždění ČSSR a předsednictvu federální vlády datovaným 31. 12. 1988. „*Stanislav Devátý ve svém dopise osočil politický systém v ČSSR, respektive realizaci tohoto systému, který je podle něj v rozporu se základními ústavními atributy v oblasti lidských a občanských práv a svobod. Domáhá se propuštění tzv. politických vězňů, zamezení propagandy proti aktivistům tzv. Nezávislých [sic] iniciativ a umožnění veřejné činnosti umělců, kteří byli údajnými diskriminačními opatřeními z takové činnosti vyloučeni.*

Tímto jednáním výše jmenovaný ostouzí socialistické zřízení v Československu z protiústavnosti a vyvolává pod takovou argumentací nepřátelské náladu. To, že dopis byl adresován vrcholným státním orgánům, je toliko zastírací manévr, neboť pravá podstata této činnosti spočívá v rozšíření nenávistných a nepravdivých obvinění čs. státu mezi co nejširší oblast veřejnosti a dosáhnout tak nepřiznivých posunů veřejného mínění vůči stranickým orgánům, orgánům státní moci a politickému systému socialistického státu. O takové protistátní agitaci S. Devátého mimo jiné svědčí i množství připojených podpisů.“ Vyšetřovatel odboru vyšetřování StB Krajské správy SNB Brno mj. JUDr. Jan Domínek zahájil 14. 3. 1989 v souvislosti s výše uvedeným dopisem trestní stíhání pro trestný čin pobuřování prozatím neuvedeného pachatele. ABS, sign. V 14907 Brno, vyšetřovací spis k případu Stanislava Devátého.

³ V dopisu bylo mj. uvedeno: „*Tvrdíte, že veškerá moc v Československu patří lidu.*

A my jsme svědky, že v Československu stále vládne byrokratický aparát opřený o všemoc policii s obrněnými transportéry v ulicích.

Tvrdíte, že je zaručena rovnoprávnost občanů a že občané mají zaručeny stejné možnosti a stejné příležitosti ve všech oborech života.

A my jsme svědky, že mnoho občanů nemůže vykonávat své zaměstnání, vzdělávat se či jinak se svobodně projevovat a dělat tak to, co mají rádi, co je těší, baví a co je vnitřně uspokojuje.

[...] Tvrdíte, že občané mohou cestovat tam, kam chtějí.

A my jsme svědky, že mnoha občanům je odmítáno vydávání cestovních dokladů nebo jsou jim odebírány a všemožným jiným způsobem je jim zakazováno cestovat do zahraničí a některým lidem je dokonce znemožňováno cestovat na území republiky.

[...] Tvrdíte, že je zaručena svoboda slova a tisku.

A my jsme svědky, že občané jsou právě za tyto projevy i nadále perzekvováni, šikanováni a posíláni do věznic a že slova a tisku je v oficiálních sdělovacích prostředcích zneužíváno k pomluvám a ke štvání proti všemu svobodnému.

Tvrdíte, že je svoboda vyznání.

A my jsme svědky, že duchovní byli a stále jsou zbavováni státního souhlasu a posíláni do věznic. Pokračují i všemožné perzekuce věřících laiků, kteří jsou rovněž posíláni do věznic, nebo dokonce do psychiatrických ústavů.

Tvrdíte, že občané mají právo sdružovat se v dobrovolných spolcích a účastnit se tak všestranně a aktivně na životě společnosti.

A my jsme svědky, že jsou perzekvováni, šikanováni, zavíráni do věznic aktivisté mnoha takových společenství a občanských iniciativ, mezi jinými signatáři Charty 77, Nezávislého mírového sdružení, Hnutí za občanskou svobodu, Společenství přátel USA, Demokratické iniciativy, Iniciativy sociální ochrany a Českých dětí.“ Tamtéž.

Dopis dorazil na úřad předsednictva vlády 5. 1. 1989, který jej 10. 1. 1989 odeslal Federálnímu ministerstvu vnitra „k dalšímu využití“.

Poté, co na petici ani jeden z adresátů nereagoval, obrátili se aktivisté SPUSA na Federální shromáždění ČSSR a předsednictvo federální vlády s dalším dopisem z 2. 2. 1989, v němž mj. uvedli: „Očekávali jsme, že budete věnovat našim požadavkům patřičnou pozornost a odpovíte na ně způsobem, který je hodný a plně v intencích právně a kulturně vyspělého státu. Tisíce policistů a příslušníků nelegálního vojska komunistické strany využily jako vítanou záminku uctění památky studenta Jana Palacha, vtrhly do ulic našeho hlavního města a s neskrývanou nenávisť ordinovaly pokojně shromážděným občanům staronový recept. Dialog ano, ale pouze s našimi obušky, psy, slzným plynem, obrněnými transportéry a vodními děly. Šestidenní masakrování civilního obyvatelstva, zakončené hysterickým policejním obsazením hrobu Jana Palacha ve Všetatech, bylo doprovázeno lžemi, pomluvami a štváním sdělovacích prostředků proti selektivně vybíraným jednotlivcům či skupinám občanů. Závratně stoupl počet politických vězňů a stovky občanů jsou trestně stíhány, štvání a pomluvy nadále pokračují. Zdá se, že se státní moc rozhodla s konečnou platností zničit vše, co vzniká zdola a spontánně, vše, co volá po svobodě a demokracii.“

Také tento dopis byl předán Federálnímu ministerstvu vnitra. Tamtéž.

⁴ Správně Přízova.

- ⁵ K případu Petra Pospíchala viz sdělení VONS č. 602, 610, 611, 646, 726, 981, 1075, dokumenty č. 605, 613, 614, 649, 729, 985, 1079.
- ⁶ K trestnímu stíhání Stanislava Devátého pro trestný čin pobuřování a k jeho paralelnímu stíhání za účast na prvomájové manifestaci viz dále sdělení VONS č. 976, 987, 1008, 1026, 1042, 1062 a 1101, dokument č. 980, 991, 1012, 1030, 1046, 1066 a 1105, a dopis VONS předsedovi Obvodního soudu pro Prahu 1 z 12. května 1989 obsahující žádost o propuštění Stanislava Devátého z vazby, dokument č. 1200.